

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ПрАТ «Вищий навчальний
заклад «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»

К. В. Муравйов

2025 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281
«Публічне управління та адміністрування» Олесі Орестівни Лобик
«Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком
потенціалу територіальних громад в сучасній Україні»**

ВИТЯГ

**із протоколу № 11/1 засідання кафедрального фахового семінару кафедри
публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління
персоналом від 9 червня 2025 року**

Присутні:

члени кафедри публічного адміністрування: Семенець-Орлова І.А., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри; Дакал А.В., д.держ.упр., доцент; Омаров А., д.держ.упр., професор; Швець К.П., д.держ.упр., доцент; Пивоваров К.В., д.держ.упр.; Овчаренко Р.В., д.держ.упр., доцент; Родченко І.Ю., к.держ.упр., доцент; Миколаєць А.П., к.держ.упр., доцент; Капеліста І.М., к.держ.упр., доцент; Щур Н.О., к.держ.упр.; Боринська О.Л., к.п.н., доцент; Чмир Я.І., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування; Кузьменко Г.О., доктор філософії у галузі публічного управління та адміністрування.

запрошені: Дачій О.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу; Мартишин Д.С., д.держ.упр., доцент, завідувач кафедри теології та християнської комунікації; Каліна І.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту; Головач Н.В., к.п.н., доцент, професор кафедри управління персоналом та економіки праці.

Присутні на засіданні 17 осіб, із яких 7 докторів наук з державного управління, 2 доктори економічних наук, 4 кандидати наук з державного управління, 1 кандидат політичних наук, 1 кандидат педагогічних наук та 2 доктори філософії у галузі публічного управління та адміністрування.

СЛУХАЛИ:

Доповідь Лобик Олесі Орестівни за темою: «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

281 «Публічне управління та адміністрування». Тема затверджена Вченою Міжрегіональною Академією управління персоналом **29 грудня 2021 р. (протокол № 8).**

Науковий керівник – Квасній Любов Григорівна, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту організацій, економіки та підприємництва Прикарпатського інституту ім. М. Грушевського, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом».

Доповідь здобувача:

Шановні учасники поважного зібрання!

Вашій увазі пропонується дисертаційна робота за темою: «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитку потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження», що подається до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», виконана на кафедрі публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Актуальність теми дослідження. Сучасні реалії функціонування України, зумовлені тривалими наслідками повномасштабної воєнної агресії, ставлять перед системою публічного управління нові складні виклики, що потребують принципово іншого підходу до організації місцевого розвитку. У повоєнний період територіальні громади виступатимуть не лише як базові осередки самоврядування, але й як ключові суб'єкти відбудови країни, здатні генерувати ініціативи соціально-економічного відновлення, забезпечувати стабільність і підтримку населення. Водночас ефективне управління ресурсами, відновлення інфраструктури, активізація підприємницької діяльності, збереження людського капіталу та залучення інвестицій потребують формування дієвого фінансово-економічного механізму, що базуватиметься на сучасних підходах до публічного управління.

Дослідженню питань публічного управління на місцевому рівні присвятили свої праці такі українські та зарубіжні вчені, як: О. Амоша, П. Джон, Н. Нижник, А. Мельниченко, Е. Остром, В. Ребкало, Дж. Стокер, В. Трощинський, Їхні праці заклали теоретичні основи та практичні підходи до управління територіальними громадами, децентралізації, муніципального менеджменту, стратегічного планування. Соціально-економічному розвитку територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування присвячені праці таких учених як В. Бабаєв, М. Баймуратов, О. Батанов, Ж. Гербер, П. Жук, В. Кампо, Х. Калашнікова, В. Кравченко, Р. Масгрейв, І. Мелехіна, М. Мельник, Г. Монастирський, О. Мороз, В. Негода, Р. Путнам, М. Орзіх, Е. Остом, Дж. Стігліц, А. Тарнаруцький, В. Фадєєв, Дж. Хіллер, Л. Шноре та інші. Проблемами ресурсного забезпечення територій локального рівня займалися наступні вчені: О. Амоша, І. Вахович, Г. Возняк М., Гапонюк, О. Дещук, Я. Казюк, М. Карлін, І. Камінська, М. Козоріз, А. Крисоватий, І. Луніна, П. Мельник, Х. Патицька, А. Пелехатий, В. Письменний, М. Портер, С. Сембер, Л. Тарангул, Ч. Тібо, С. Юрій та інші. Незважаючи на наявні наукові напрацювання, у вітчизняній літературі недостатньо системно досліджено питання публічного управління процесами формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад у контексті повоєнної відбудови та адаптації до нових соціально-економічних викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано у рамках теми науково-дослідницької роботи ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжнародна Академія управління персоналом» на тему «Розвиток публічного управління та адміністрування в 17 умовах системних галузевих реформ: соціальні, економічні, безпекові та культурні аспекти» (ДР 0119U100491). Внесок здобувача полягає у розробці теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження, що передбачає створення ефективної системи публічного управління, спрямованої на мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональне використання, стимулювання економічної активності, розвиток інституційної спроможності місцевого самоврядування та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку громад.

Реалізація мети дослідження зумовила постановку і розв'язання завдань:

- розкрити економічний зміст і вдосконалити понятійно-категоріальний апарат територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування;
- дослідити концептуальні засади формування фінансово-економічних механізмів публічного управління територіальними громадами;
- поглибити теоретичні основи формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад як визначального критерію її управлінської спроможності;
- дослідити досвід стимулювання фінансово-економічних механізмів публічного управління територіальних громад у країнах Європейського Союзу та оцінити їх значення для зміцнення місцевого самоврядування в Україні;
- проаналізувати особливості та тенденції формування фінансово-економічних механізмів публічного управління територіальних громад в умовах війни;
- провести моніторинг видатків з бюджетів громад та виявити їх вплив на соціально-економічний розвиток територій;
- виявити основні виклики та можливості в управлінні процесами розвитку фінансово-економічного потенціалу територіальних громад, розглядаючи його як ключовий фактор підвищення ефективності місцевого самоврядування та реалізації державної регіональної політики;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансово-економічними механізмами територіальних громад та сприяння їх економічному зростанню.

Об'єктом дослідження є система публічного управління розвитком територіальних громад.

Предметом дослідження виступають наукові та практичні засади фінансово-економічних механізмів публічного управління територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

Методи дослідження. У дисертації для формування теоретико-методологічних та практичних основ фінансового забезпечення розвитку

територіальних громад застосовано системний підхід, який дозволяє враховувати взаємозв'язок і взаємозалежність між загальним станом і рівнем фінансового розвитку, а також збалансованістю і впливом окремих його складових. Крім того, використовується комплекс методів, що сприяють реалізації цього підходу, зокрема:

- метод логічного узагальнення, аналізу, порівняння та синтезу – для визначення сутності, змісту, інструментів, важелів і стимулів механізму фінансового забезпечення територіальних громад;
- методи структурного, факторного, економіко-статистичного аналізу та декомпозиції – для виявлення ключових тенденцій у фінансовому забезпеченні розвитку громад і оцінки можливостей підвищення його ефективності;
- метод стратегічного і структурно-функціонального аналізу – для розробки напрямків удосконалення механізму фінансового забезпечення територіальних громад;
- графічні та графоаналітичні методи – для наочного представлення результатів оцінки стану фінансового розвитку територіальних громад в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні теоретико-методичних засад і розвитку наукових підходів до формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в Україні, зокрема:

вперше:

- запропоновано концепцію формування та впровадження бюджетної політики розвитку територій, яка ґрунтується на взаємопов'язаності державної бюджетної політики, фінансової стратегії регіонального розвитку та бюджетного планування територіальних громад, використання принципу взаємодії держави та місцевого самоврядування на основі консенсусу, а також інтеграцію системного, інституційного, синергетичного, поведінкового, міждисциплінарного та програмно-цільових підходів. Реалізація цієї концепції сприятиме зміцненню фінансово-економічного потенціалу територій та забезпечить ефективне відновлення місцевої економіки у повоєнний період.

удосконалено:

- концептуальну модель управління фінансовим потенціалом територіальної громади, яка передбачає ефективне використання наявних фінансових ресурсів, залучення нових джерел фінансування та раціональне управління витратами територіальних громад в умовах повоєнної відбудови в країні та обмеженості ендегенних ресурсів для розвитку територій;

- тлумачення сутності поняття «територіальна громада» з позиції цілеспрямованої діяльності держави в особі органів державної влади та місцевого самоврядування в частині забезпечення безпеки населення в вигляді безпечних умов у закладах громади та гуманітарної підтримки, з координуванням дій з державними органами та міжнародними партнерами. На відміну від існуючих, таке бачення враховує безпекову складову в питанні визначення поняття територіальної громади;

- напрями удосконалення системи управління фінансово-економічним потенціалом територіальних громад у післявоєнний період, які сприятимуть: зміцненню фінансової спроможності громад, мобілізації інвестиційних ресурсів, відновленню критичної інфраструктури та економічного потенціалу, підвищенню

ефективності управління місцевими фінансами, забезпеченню соціально-економічної стабільності. Реалізація цих напрямів дозволить забезпечити стійкий розвиток територіальних громад у післявоєнний період, підвищити їхню економічну ефективність та фінансову незалежність, а також сприяти загальному відновленню країни.

- систематизацію ознак територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування шляхом введення психологічної та безпекової ознак, що дозволить повніше визначити особливості територіальної громади в сучасних умовах господарювання як центру захисту громадян від зовнішніх чинників та викликів спричинених військовими чи природними загрозами;

набули подальшого розвитку:

- вектори змін системи делегування повноважень територіальним громадам в умовах адміністративно-територіальної реформи та воєнного стану за рахунок перерозподілу компетенцій між рівнями влади, з урахуванням безпекових, соціально-економічних та гуманітарних чинників;

- удосконалення механізму справляння та розподілу податку на доходи фізичних осіб з метою нарощення податкового потенціалу територіальних громад в контексті забезпечення їх фінансової спроможності;

- організаційно-фінансові засади функціонування міської агломерації як важливого інструменту реалізації фінансово-економічного потенціалу територіальних громад. Це передбачає визначення ключових видаткових повноважень та ендогенних джерел формування бюджету агломерації, що забезпечить її ефективне функціонування як надмуніципального органу управління. Запропонований підхід сприятиме активізації фінансово-економічного зростання територій та підвищенню їх фінансової спроможності.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження. Результати аналізу, що викладені у дослідженні, були застосовані, зокрема, у науково-дослідній роботі Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (довідка № 295/1 від 17 грудня 2024 р.)

Інформаційна база дисертаційного дослідження. Під час дослідження механізмів державного управління у сфері кадрової безпеки було залучено широкий спектр джерел інформації. До нормативних, аналітичних та статистичних матеріалів належали закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування, документи Міністерства фінансів, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ, Державної казначейської служби, Державної служби статистики, департаментів фінансів обласних адміністрацій та місцевих рад. Також використовувалися монографії, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників і практиків, аналітичні матеріали міжнародних організацій, матеріали науково-практичних конференцій і круглих столів, а також власні розрахунки автора, виконані із застосуванням сучасного спеціалізованого програмного забезпечення та ресурсів Інтернету.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані особисто автором. Ідеї та положення, запозичені з праць у співавторстві, використані лише у частині, яка є результатом власних досліджень. Здобувачка провела всі необхідні дослідження, що дозволило отримати результати, викладені у її публікаціях. У роботі застосовано виключно власний науковий підхід і методи без порушення авторських прав чи використання чужої інтелектуальної власності без належного посилання.

За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких: 4 статей у фахових наукових журналах та збірниках, 1 публікація – у закордонному виданні, що входить у наукометричну базу Web 22 of science, 1 публікація – у іншому науковому виданні, 4 – у тезах доповідей на науково-практичних конференцій. Обсяг і структура роботи.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які охоплюють 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 229 сторінок, з них основного тексту – 196 сторінок. Дисертація містить 12 таблиць, 33 рисунки. Список використаних джерел охоплює 255 найменувань на 23 сторінках (кількість україномовних джерел налічує 193 найменування, іноземних – 62).

На цьому доповідь завершено. Дякую за увагу!

ЗАПИТАННЯ:

Омаров Азад Енвер огли, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри. *Чому запропоновано змінити систему розподілу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) і чи не суперечить це чинному Бюджетному кодексу?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! Запропоновано запровадити подвійне зарахування ПДФО - 50% за місцем розташування підприємства, 50% за місцем проживання працівника. Це відповідає принципу фіскальної справедливості та дозволяє територіям, які фактично забезпечують робочі ресурси, отримувати належну частину доходів.

Чинний Бюджетний кодекс цього не забороняє, однак потребує змін до формули міжбюджетних трансфертів. Таким чином, ми не порушуємо правовий фундамент, а пропонуємо його вдосконалення з урахуванням децентралізаційних викликів і міграційної специфіки війни.

Кузьменко Ганна Олександрівна, PhD, доцент, доцент кафедри. *У чому полягає відмінність між фінансовим та фінансово-економічним механізмом публічного управління?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! Фінансовий механізм публічного управління зосереджений переважно на розподілі, мобілізації та використанні бюджетних ресурсів і включає інструменти доходів, видатків, трансфертів та податків.

Натомість фінансово-економічний механізм є ширшим поняттям. Він включає не лише фінансові важелі, а й економічні інструменти - інвестиції, державно-приватне партнерство, ринок праці, підприємництво, інституційну спроможність, інновації.

Це дозволяє охопити весь спектр взаємозалежних факторів, що впливають на економічну стійкість і розвиток громади в умовах кризи.

Сіцінський Назарій Анатолійович, доктор наук з державного управління. *Яка Ваша думка, щодо доцільності функціонування районного рівня влади в державі?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! Наша позиція ґрунтується на тому, що функціонування районного рівня влади в сучасних умовах є малодоцільним, зважаючи на поточні інституційні, фінансові, правові та управлінські трансформації в Україні. Зокрема, після впровадження реформи децентралізації та формування спроможних територіальних громад, районна ланка значною мірою втратила свою практичну роль як організаційного, координуючого чи представницького посередника.

У рамках децентралізації основні повноваження в сфері освіти, охорони здоров'я, управління комунальним майном, просторового планування, місцевих фінансів та соціального захисту було передано на рівень об'єднаних територіальних громад. Це означає, що саме громади тепер безпосередньо відповідають за надання базових публічних послуг. Районні ради та адміністрації, натомість, позбавлені більшості функцій і ресурсів, перетворившись на інститути без реального впливу.

Районний рівень здебільшого дублює або перекриває функції обласного та місцевого самоврядування, породжуючи адміністративну громіздкість, конфлікти повноважень та зайві бюрократичні процедури. У сучасних управлінських умовах, коли ефективність, швидкість ухвалення рішень та підзвітність - це критично важливі елементи публічного адміністрування, існування додаткового рівня, що лише затягує та ускладнює управлінські процеси, є невиправданим.

Семенець-Орлова І.А., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри. *Як ви бачите можливість функціонування міських агломерацій?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! На нашу думку, однією з організаційних засад формування міської агломерації є створення Ради агломерації - надмуніципального органу управління. До складу Ради можуть входити по два представники від кожної громади: голова ради територіальної громади та делегований депутат. Головою Ради доцільно призначати міського голову територіальної громади, яка є центром агломерації. Такий підхід сприятиме узгодженню інтересів усіх учасників агломерації та ефективному прийняттю рішень.

Організаційні засади функціонування агломерації.

Відповідно до запропонованої концепції, повноваження Ради агломерації розподіляються на ті, які автоматично делегуються на надмуніципальний рівень, і ті, що передаються під час підписання статуту чи договору. До основних компетенцій, які мають бути обов'язково делеговані на рівень агломерації, належать такі напрями:

- Управління та регулювання діяльності агломерації:

- ухвалення нормативно-правових актів, що регламентують діяльність агломерації;
- формування і ліквідація комісій, органів та служб агломерації, затвердження їх складу та заслуховування звітів;
- розробка та затвердження програм соціально-економічного розвитку, а також інших цільових програм;
- формування, затвердження та коригування кошторису міської агломерації, контроль за його виконанням;
- надання згоди на включення нових територіальних громад до складу агломерації.
- Організація якісної життєдіяльності населення:
 - розроблення та затвердження планів просторового розвитку для усієї території агломерації;
 - забезпечення адміністративних послуг для мешканців громад;
 - організація транспортного сполучення між громадами агломерації;
 - регулювання земельних відносин у межах агломерації;
 - організація благоустрою територій, а також розвиток мереж газо-, водо- та енергопостачання, водовідведення;
 - розв'язання питань збору, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів;
 - надання згоди на розміщення об'єктів, що впливають на екологію території;
 - координація підприємств та організацій, залучених до обслуговування населення агломерації.
- Забезпечення економічного розвитку агломерації:
 - сприяння інвестиційній діяльності на території агломерації;
 - розвиток кластерів: можливість створення галузевих центрів (наприклад, промислових, туристичних чи аграрних кластерів), що стимулюють економіку;
 - формування розвинутої інфраструктури та навчання (перепрофілювання) кваліфікованих кадрів.
- Управління спільним майном та взаємодія з державними органами:
 - управління об'єктами спільної власності громад;
 - підготовка проектів для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку та інших державних програм;
 - прийняття рішень щодо передачі майна між державою та територіальними громадами.

Фінансове забезпечення діяльності агломерації.

Однією з ключових проблем, яка може ускладнити функціонування агломерацій, є низька фінансова спроможність таких об'єднань. Для подолання цього виклику пропонується створення субрегіонального бюджету, який буде формуватися з часткових відрахувань від податків територіальних громад-членів агломерації, трансфертів з державного бюджету та інших законних джерел.

Основними джерелами фінансового забезпечення діяльності агломерації, які повинні бути затверджені на державному рівні пропонується ввести:

- Місцеві бюджети: часткове відрахування від таких податків, як:
- 4% податку на доходи фізичних осіб; 10% майнових податків; 10% єдиного податку - для громад, прилеглих до центру агломерації.

- 4% ПДФО, 5% майнових податків; 5% єдиного податку - для громади-центру.
- Державний бюджет: трансферти та субвенції;
- Міжнародна фінансова допомога: гранти та кредити.

Капеліста Ірина Михайлівна, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри. *Які конкретні рекомендації щодо стимулювання фінансово-економічного розвитку територіальних громад у післявоєнний період запропоновані у дослідженні?*

Відповідь здобувача. Дякую за запитання! В роботі запропоновано нову модель бюджетної політики, яка передбачає створення збалансованої бюджетної системи та основою якої є формульний або проєктний механізм розподілу субвенцій із державного та обласного бюджетів, а також перерозподіл фіскальних платежів відповідно до покладених на органи місцевого самоврядування повноважень.

Запропоновано включити податок на доходи фізичних осіб до місцевих податків і зборів, розподіливши його надходження між бюджетами субнаціонального рівня у такій пропорції: обласний бюджет – 15%, місцевий – 85%. Обґрунтовано необхідність зміни механізму перерозподілу коштів цього податку, що сприятиме соціально-економічному розвитку територій. Зокрема, запропоновано зараховувати надходження до місцевих бюджетів у пропорції 50% за місцем праці та 50% за місцем реєстрації або фактичного проживання платника, що забезпечить більш справедливий розподіл фінансових ресурсів між громадами.

Розроблено механізм партисипативного бюджетування для розвитку територій на регіональному та місцевому рівнях, що сприятиме активному залученню мешканців громад, представників громадянського суспільства та бізнесу до процесу розподілу бюджетних коштів. Це дозволить ефективно визначати пріоритетні проєкти капітального ремонту, будівництва та закупівель, орієнтовані на покращення соціально-побутових умов на місцевому рівні.

ВИСТУПИ:

Алейнікова Олена Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного адміністрування, Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом (рецензент):

Тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки умови післявоєнного відродження України зумовлюють необхідність докорінної трансформації системи публічного управління, зокрема на рівні територіальних громад, які відіграють ключову роль у процесі відновлення країни. Руйнація інфраструктури, міграція населення, зниження економічної активності та зростання соціального навантаження на місцеву владу вимагають створення дієвих фінансово-економічних механізмів, що дозволять громадам не лише відновлювати базові функції, а й формувати стійке середовище для довгострокового розвитку. Питання ефективного управління фінансовими ресурсами, стимулювання економічної активності та забезпечення соціальної згуртованості набувають особливої ваги в

умовах обмежених можливостей державного бюджету та потреби у залученні зовнішніх джерел фінансування.

Становлення нової моделі публічного управління має ґрунтуватися на здатності територіальних громад самостійно формувати та реалізовувати стратегії розвитку, що передбачає переосмислення фінансово-економічних механізмів - як інструментів управління ресурсами, так і важелів підвищення спроможності громад. У цьому контексті особливого значення набуває інтеграція підходів стратегічного планування, інституційного управління, цифрових фінансових технологій (FinTech), державно-приватного партнерства, міжнародної допомоги та горизонтального співробітництва між громадами.

Незважаючи на активну децентралізацію в попередні роки, сучасна система фінансово-економічного забезпечення розвитку громад залишається фрагментарною, з недостатнім рівнем координації, низькою інституційною спроможністю та обмеженим доступом до інвестицій. Відтак, дослідження фінансово-економічного механізму публічного управління у контексті післявоєнного розвитку набуває вагомого наукового та практичного значення, оскільки дозволяє сформувати цілісну концепцію управління місцевим розвитком, орієнтовану на відновлення, стабільність і зростання.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлений раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Аналізування дисертаційної роботи, основних наукових висновків, проведених розрахунків дозволяє стверджувати, що ключові результати досліджень достатньою мірою обґрунтовані. Їх наукова достовірність не викликає сумнівів, адже вони отримані внаслідок проведення ґрунтовної аналітичної роботи. В основу дослідження покладено класичні прийоми економічного аналізу, вивчення достатньої кількості праць провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, а також достатній обсяг апробації результатів дослідження.

Автором окреслено та лаконічно сформовано мету і завдання дослідження, обґрунтовано теоретичні і методичні підходи до їх виконання, розроблено та апробовано наведені пропозиції, які, у свою чергу, є науковим способом вирішення поставлених у роботі завдань. Об'єкт та предмет дослідження визначено відповідно до встановлених вимог. Зміст сформульованих наукових завдань є логічно узгодженим, а їх кількість достатня для розкриття теми та досягнення поставленої мети.

Окремо слід відмітити, що завдання дослідження, положення наукової новизни, результати та висновки є логічно взаємопов'язаними і отримані автором особисто. Достовірність отриманих результатів підтверджена широким опублікуванням у фахових наукових періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях і оприлюдненням на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота має логічну структуру, включає три блоки, а її зміст повністю відповідає назві теми і поставленій меті та засвідчує завершеність дослідження.

На відміну від класичних економічних досліджень, автор вводить до визначення поняття «територіальна громада» безпекову та психологічну складові, що є вкрай актуальним у сучасних умовах війни та гуманітарної нестабільності.

Олеся Орестівна приділяє велику увагу підвищенню інвестиційної привабливості громад через податкові стимули, інфраструктурні заходи, цифровізацію управлінських процесів, що відповідає сучасним вимогам інституційного розвитку громад та їх фінансової незалежності.

Автор зосереджується не лише на теоретичних аспектах, а й розробляє конкретні управлінські рішення, як-от механізми реалізації міжмуніципального співробітництва, інструменти стимулювання інвестиційної активності та цифрові моделі управління витратами громад. Це сприяє широкому прикладному застосуванню напрацювань у практиці публічного управління.

У дисертації запропонована новаторська концепція формування бюджетної політики, яка поєднує державну стратегію, регіональне планування та місцеве бюджетування. Це забезпечує цілісне бачення розвитку територій у післявоєнний період, враховуючи як макроекономічні, так і локальні фактори. Інтеграція системного, інституційного, синергетичного та програмно-цільового підходів забезпечує методологічну повноту аналізу.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. До найбільш вагомих результатів, що розкривають особистий внесок автора в розробку досліджуваної проблеми і характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

- розроблено нову концепцію побудови та реалізації бюджетної політики розвитку територій, що базується на інтеграції державної бюджетної політики, фінансової стратегії регіонального розвитку та бюджетного планування громад.

- удосконалено теоретичну модель управління фінансовим потенціалом громади, яка орієнтується на раціональне використання наявних ресурсів, активне залучення альтернативних джерел фінансування та контрольоване управління витратами в умовах післявоєнної відбудови та дефіциту внутрішніх можливостей розвитку.

- оновлено розуміння поняття «територіальна громада» - з акцентом на її роль як інституції, що виконує функції забезпечення безпеки та гуманітарної підтримки громадян, у тісній координації з державними органами та міжнародними структурами. Таке тлумачення дозволяє врахувати безпековий вимір у сучасних умовах.

- запропоновано напрями реформування системи управління фінансово-економічним потенціалом громад, що включають: підвищення фінансової самостійності, стимулювання інвестиційної активності, відновлення інфраструктури, покращення якості управління місцевими фінансами, забезпечення стабільності розвитку.

- удосконалено організаційно-фінансові підходи до функціонування міських агломерацій як елементів фінансово-економічного зростання. Запропоновано механізми бюджетного планування та ідентифікацію джерел доходів для ефективного функціонування агломераційних структур. Таке бачення дозволяє активізувати міжмуніципальне співробітництво, забезпечити економічну стійкість та закласти підґрунтя для довгострокового зростання територій.

Відзначені наукові здобутки автора характеризуються теоретичним і практичним значенням і можуть слугувати науково-методологічною базою для розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку фінансово-економічного механізму публічного управління в післявоєнний період в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких: 4 статей у фахових наукових журналах та збірниках, 1 публікація – у закордонному виданні, що входить у наукометричну базу Web 22 of science, 1 публікація – у іншому науковому виданні, 4 – у тезах доповідей на науково-практичних конференцій. Наукові публікації написані на високому науковому рівні та відповідають вимогам МОН України.

Теоретична та практична значимість отриманих результатів для науки і практики. Наукові здобутки дисертаційного дослідження Лобик О.О. мають практичну цінність для розвитку та діяльності органів місцевого самоврядування, органів виконавчої та законодавчої влади (Верхньоратна рада України, Кабінет міністрів України) та спрямовані на удосконалення теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

Безпосереднє практичне значення мають такі результати дослідження: доформовано безпековою та психологічною ознаками ознаки територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування, концептуальна модель управління фінансовим потенціалом територіальної громади, організаційно-фінансові засади функціонування міської агломерації, нова модель бюджетної політики, Розподіл надходжень ПДФО до місцевих бюджетів.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційного дослідження. Позитивна оцінка результатів дослідження Олеси Орестівної не заперечує деяких положень, які можуть слугувати підставою для дискусії, окремих недоліків і побажань, що стосуються змісту та оформлення дисертації. Суть основних з них полягає в наступному:

1. У підрозділі 1.4 авторка подає загальні приклади з європейської практики регіонального розвитку та децентралізації. Однак відсутній глибокий порівняльний аналіз з післявоєнним досвідом країн, які пройшли через аналогічні кризи - зокрема, держав Балкан, Грузії або Хорватії. Недостатнє залучення релевантного зарубіжного досвіду обмежує практичну обґрунтованість рекомендацій, запропонованих у роботі.

2. У роботі недостатньо висвітлені питання ризиків цифровізації управління. Хоча в дисертації (с. 176–177) порушується питання цифровізації публічного управління, недостатньо уваги приділено ризикам, які супроводжують такі процеси, особливо в умовах війни. Не розглянуто загроз кібербезпеці, можливостей втрати персональних або бюджетних даних, а також обмежень технічної доступності в сільських громадах або зруйнованих регіонах. В умовах повоєнного відновлення, коли частина регіонів буде мати фрагментовану інфраструктуру, це є критичним аспектом.

3. Недостатньо висвітлений аналіз проблем податкового адміністрування в громадах під час війни. На сторінках 117–121 дисертантка піднімає питання удосконалення адміністрування місцевих податків, зокрема ПДФО. Водночас

бракує системного аналізу проблем, що виникають у зв'язку з переміщенням населення, руйнацією бізнесу та втратою податкових баз. Також не розглянуто вплив законодавчих змін на тимчасово окупованих територіях, що суттєво впливає на спроможність бюджетного планування.

4. Обмежене бачення функціонування міських агломерацій.

У підрозділі 3.3 розглядається тема міських агломерацій (с. 167–169), проте Лобик О.О. не надає конкретних прикладів вже діючих моделей в Україні, таких як Львівська чи Київська агломерації. Крім того, бракує фінансово-економічного аналізу взаємодії між центром та периферією агломерації. Такий підхід обмежує розуміння запропонованої моделі як інструменту регіонального відновлення.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Лобик Олесі Орестівни.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Лобик Олесі Орестівни «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» є цілісним, завершеним, самостійним, актуальним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретико-методологічному науковому рівні. Нові наукові положення, висновки та рекомендації, одержані в ході проведеного дослідження та винесені на захист, в сукупності розв'язують важливе наукове завдання – удосконалення теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

Дисертація оформлена відповідно до вимог МОН України, які ставляться до кандидатських дисертацій. Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Робота виконана на належному теоретико-методологічному рівні, вирізняється науковим стилем, є цілісною, завершеною науковою працею, що містить належний рівень наукової новизни, а її автор Олеся Лобик заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Даций Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки бізнесу, Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом (рецензент):

Шановні колеги! Актуальність теми дисертації «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» зумовлена нагальною потребою у переосмисленні підходів до управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні в контексті нових безпекових, соціально-економічних та управлінських викликів, спричинених повномасштабною війною в Україні. Післявоєнна відбудова територій передбачає не лише фізичне відновлення зруйнованої інфраструктури, а й формування нової архітектури фінансово-економічних механізмів публічного управління, які мають забезпечити стійке функціонування та розвиток територіальних громад в умовах обмежених ресурсів і високої невизначеності. Відповідно, стратегічним завданням сучасного державного управління є забезпечення спроможності громад

самостійно вирішувати питання місцевого значення, формувати ефективну бюджетну політику, залучати інвестиції та реалізовувати ініціативи сталого розвитку.

В умовах децентралізації влади, яка активно впроваджується в Україні останнє десятиліття, особливої ваги набуває розробка інноваційних моделей фінансово-економічного забезпечення розвитку громад, що відповідають не лише завданням ефективного використання публічних коштів, а й викликам воєнного часу - міграції населення, руйнуванню соціальної інфраструктури, втраті економічної бази та необхідності швидкого відновлення економічної активності. Бюджетна політика, податкові механізми, інвестиційні інструменти, а також форми міжмуніципального співробітництва потребують ґрунтовного оновлення, з урахуванням реального потенціалу територій, нових можливостей цифровізації публічних фінансів, а також умов європейської інтеграції, яка передбачає адаптацію вітчизняного публічного управління до норм ЄС.

Враховуючи масштаб втрат та необхідність відбудови на принципах прозорості, ефективності та інституційної спроможності, дослідження фінансово-економічного механізму публічного управління у контексті розвитку потенціалу територіальних громад набуває особливої теоретичної й практичної значущості. У центрі цього дослідження – пошук збалансованих управлінських рішень, що дозволяють мобілізувати внутрішні та зовнішні ресурси громад, забезпечити належний рівень соціальних послуг, підтримати підприємництво та відновити довіру населення до місцевої влади. Саме тому дисертаційне дослідження, спрямоване на удосконалення концептуальних і прикладних засад формування та реалізації фінансово-економічного механізму публічного управління в умовах післявоєнного відродження, є вкрай своєчасним і важливим як з наукової, так і з управлінської точки зору.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та науковими працями Лобик О.О. дозволяє відзначити достатню обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій. Визначена мета дослідження, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження, зумовила логіку та структуру дисертаційної роботи, а поставлені завдання – сприяли конкретизації предмета і об'єкта дослідження. Це дало змогу автору виконати дослідження на високому науковому рівні та отримати достовірні результати, важливі висновки і пропозиції, які мають як теоретичне, так і практичне значення.

Аналіз змісту дисертаційної роботи Лобик О. О. дозволяє зробити висновок, що сформульовані автором наукові положення, висновки і рекомендації базуються на глибокому опрацюванні теоретико-методичних засад фінансово-економічного розвитку територіальних громад. У роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечило комплексне розкриття теми. Особливу увагу приділено обґрунтуванню інституційного та фінансового зміцнення громад у післявоєнний період. Висновки автора логічно витікають із результатів проведених досліджень, чітко відповідають поставленим завданням та структурно відображають як наукову новизну, так і практичну значущість отриманих результатів.

Достовірність результатів, представлених у дисертації, підтверджується апробацією на міжнародних конференціях, а також публікаціями у фахових наукових виданнях, серед яких варто відзначити статті в журналах «Публічне управління і адміністрування в Україні» та «Вчені записки Таврійського національного університету». Крім того, автор продемонстрував високу наукову обізнаність щодо актуального законодавства, програм державного розвитку, європейських стандартів управління, що відображено в дисертаційній аргументації.

У структурі роботи логічно поєднано вступ, три змістовні розділи, висновки та додатки, що дозволяє простежити хід думок автора та внутрішню узгодженість дослідження. Зокрема, у першому розділі розкрито сучасні підходи до розуміння територіальної громади як суб'єкта публічного управління, визначено особливості формування фінансово-економічного потенціалу громад. У другому – детально проаналізовано проблеми та чинники, що впливають на спроможність громад, зокрема в умовах війни. У третьому – обґрунтовано авторську концепцію управління потенціалом громади, в якій поєднано середньострокове планування, інституційний розвиток та інноваційні підходи до фінансової мобілізації. Також заслуговує на увагу схема формування бюджету міської агломерації, запропонована автором як інструмент надмуніципального управління.

Зміст дослідження повною мірою відповідає заявленій темі. Практичне значення роботи полягає в тому, що запропоновані підходи можуть бути використані як органами державної влади, так і місцевого самоврядування при плануванні політики післявоєнної відбудови. Особливу цінність має запропонована модель розвитку фінансово-економічного потенціалу територій, яка враховує сучасні виклики, як-от децентралізація, обмеження фінансових ресурсів, необхідність швидкого реагування на зміни в безпековому середовищі.

До найбільш вагомих результатів, що розкривають особистий внесок автора в розробку досліджуваної проблеми та характеризують наукову новизну дослідження, слід віднести такі:

- автором удосконалено теоретико-прикладні основи управління фінансовим потенціалом громад, зокрема - розширено концептуальну модель, яка передбачає не лише оптимізацію наявних ресурсів, а й пошук нових джерел фінансування в умовах дефіциту ендогенних можливостей розвитку;
- конкретизовано трактування поняття «територіальна громада» через призму її ролі в системі публічної безпеки, із врахуванням нових викликів – гуманітарних, оборонних та соціальних, що виникають у поствоєнний період. Таким чином, визначення територіальної громади доповнено аспектами взаємодії з державною владою та міжнародними партнерами в частині забезпечення безпечного середовища для громадян;
- систематизовано структурні ознаки територіальної громади як базової ланки місцевого самоврядування, включаючи нові – психологічну та безпекову. Це дозволяє більш глибоко охарактеризувати громаду як осередок соціальної згуртованості, захисту населення в умовах зовнішніх загроз і надзвичайних ситуацій.;
- обґрунтовано нову концепцію бюджетної політики розвитку територій, яка базується на взаємозв'язку між державною бюджетною політикою, фінансовими

стратегіями регіонального розвитку та локальним бюджетним плануванням. Запропонована модель підкреслює необхідність партнерства між державними інституціями та органами місцевого самоврядування на основі принципу узгодженості інтересів. У рамках цієї концепції використано міждисциплінарний підхід із залученням системного, інституційного, синергетичного, поведінкового та програмно-цільового інструментарію, що дозволяє підвищити ефективність використання бюджетних ресурсів у процесі відбудови територій після завершення військових дій.;

- набув подальшого розвитку науково-методичний підхід до оптимізації порядку зарахування податку з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів, а саме зарахування у пропорції 50% за місцем праці працівника та 50% за місцем реєстрації (або фактичного проживання) особи, що забезпечить справедливий розподіл надходжень до місцевих бюджетів;

Відзначені вище та низка інших наукових здобутків дисертанта мають теоретичне і практичне значення та можуть слугувати науково-методологічною базою для розроблення практичних рекомендацій щодо управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

У дисертаційній роботі Лобика О.О. обґрунтовано науково-теоретичні підходи та методологічні основи формування фінансово-економічного механізму публічного управління, що дозволяє по-новому осмислити процеси розвитку потенціалу територіальних громад у складних умовах післявоєнного відродження. Теоретична цінність результатів полягає у систематизації категоріального апарату, поглибленні змісту поняття «територіальна громада» з урахуванням безпекового компонента, а також у розробці концепції інтеграції державної бюджетної політики з фінансовими стратегіями регіонального розвитку та програмами місцевого планування. Запропоновані автором методологічні основи базуються на поєднанні системного, інституційного, синергетичного та поведінкового підходів, що формує нове бачення функціонування місцевих фінансів у період відновлення.

Практична значимість дисертації зумовлена тим, що розроблені підходи, моделі та рекомендації можуть бути безпосередньо застосовані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з метою підвищення фінансової спроможності територіальних громад, зокрема через удосконалення механізмів бюджетного планування, мобілізацію інвестиційних ресурсів, посилення податкового потенціалу та запровадження нових фінансових інструментів на місцевому рівні.

Високо оцінюючи змістовність та значимість для науки і практики представленої до захисту дисертаційної роботи, слід зупинитись на окремих недоліках і дискусійних положеннях, які потребують додаткового уточнення чи аргументації.

1. У розділі 1 відсутній аналіз чинників, які визначають взаємозалежність між безпековими умовами функціонування громад і їх фінансово-економічною стійкістю. Такий аналіз міг би посилити аргументацію щодо необхідності включення безпекового виміру до поняття «територіальна громада».

2. Концептуальна модель управління міською агломерацією (розділ 3, с. 167) є важливою теоретичною розробкою, однак вимагає деталізації механізмів

фінансової взаємодії між громадою-ядром та громадами-сателітами, а також правових засад формування міжмуніципального бюджету.

3. Положення щодо психологічної та безпекової складової у визначенні територіальної громади заслуговують на увагу, однак потребують ширшого порівняльного аналізу з підходами, що існують у правовому полі ЄС щодо класифікації муніципалітетів за рівнем вразливості до загроз.

4. У підрозділі 2.3 (с. 116–130) дисертантка проводить оцінку динаміки місцевих видатків, однак не обґрунтовує методику вибору критеріїв. Залишаються незрозумілими підходи до оцінки ефективності витрат: не подано аналіз за видами видатків (освіта, охорона здоров'я, інфраструктура), не враховано відхилення в період воєнних дій. Методична база потребує уточнення або доповнення з урахуванням посткризових індикаторів.

5. У роботі зазначено про інтеграцію FinTech-рішень у систему місцевого управління, однак відсутній аналіз технічних бар'єрів, кадрової готовності та юридичних обмежень для масштабного впровадження таких рішень на рівні ОМС.

Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи та можуть слугувати основою для наукової дискусії та продовження автором наукових досліджень за обраним напрямом.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Лобик Олесі Орестівни «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» є цілісним, завершеним, самостійним, актуальним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретико-методологічному науковому рівні. Нові наукові положення, висновки та рекомендації, одержані в ході проведеного дослідження та винесені на захист, в сукупності розв'язують важливе наукове завдання – удосконалення теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

Загалом, це дисертаційне дослідження може бути рекомендовано до представлення до захисту в спеціалізовану вчену раду.

УХВАЛИЛИ:

Дисертація Лобик Олесі Орестівни за темою: «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, оформленим відповідно до встановлених вимог.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо зміцнення фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в Україні в умовах децентралізації, воєнних викликів та повоєнної відбудови. Ефективне формування фінансово-економічного

механізму публічного управління розвитку потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження стане запорукою розвитку територій України.

Теоретичні положення, методологічні підходи, практичні рекомендації, висновки та пропозиції, представлені у дисертаційному дослідженні, розроблено здобувачем самостійно. Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці теоретико-методичних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відродження.

Окрім цього, здобувачем адаптовано міжнародний досвід управління охороною здоров'я до українських реалій, з урахуванням сучасних викликів і вимог. У працях, опублікованих у співавторстві, особистий внесок здобувача конкретизовано у списку публікацій.

Дисертаційну роботу виконано у рамках теми науково-дослідницької роботи ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжнародна Академія управління персоналом» на тему «Розвиток публічного управління та адміністрування в умовах системних галузевих реформ: соціальні, економічні, безпекові та культурні аспекти» (ДР 0119U100491)». Внесок здобувача полягає у розробці теоретико-методологічних засад і практичних підходів до управління процесом формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах післявоєнного відновлення.

Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні теоретико-методичних засад і розвитку наукових підходів до формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в Україні, зокрема:

вперше:

- запропоновано концепцію формування та впровадження бюджетної політики розвитку територій, яка ґрунтується на взаємопов'язаності державної бюджетної політики, фінансової стратегії регіонального розвитку та бюджетного планування територіальних громад, використання принципу взаємодії держави та місцевого самоврядування на основі консенсусу, а також інтеграцію системного, інституційного, синергетичного, поведінкового, міждисциплінарного та програмно-цільових підходів. Реалізація цієї концепції сприятиме зміцненню фінансово-економічного потенціалу територій та забезпечить ефективне відновлення місцевої економіки у повоєнний період.

удосконалено:

- концептуальну модель управління фінансовим потенціалом територіальної громади, яка передбачає ефективне використання наявних фінансових ресурсів, залучення нових джерел фінансування та раціональне управління витратами територіальних громад в умовах повоєнної відбудови в країні та обмеженості ендегенних ресурсів для розвитку територій;

- тлумачення сутності поняття «територіальна громада» з позиції цілеспрямованої діяльності держави в особі органів державної влади та місцевого самоврядування в частині забезпечення безпеки населення в вигляді безпечних умов у закладах громади та гуманітарної підтримки, з координуванням дій з державними органами та міжнародними партнерами. На відміну від існуючих, таке

бачення враховує безпекову складову в питанні визначення поняття територіальної громади;

- напрями удосконалення системи управління фінансово-економічним потенціалом територіальних громад у післявоєнний період, які сприятимуть: зміцненню фінансової спроможності громад, мобілізації інвестиційних ресурсів, відновленню критичної інфраструктури та економічного потенціалу, підвищенню ефективності управління місцевими фінансами, забезпеченню соціально-економічної стабільності. Реалізація цих напрямів дозволить забезпечити стійкий розвиток територіальних громад у післявоєнний період, підвищити їхню економічну ефективність та фінансову незалежність, а також сприяти загальному відновленню країни.

- систематизацію ознак територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування шляхом введення психологічної та безпекової ознак, що дозволить повніше визначити особливості територіальної громади в сучасних умовах господарювання як центру захисту громадян від зовнішніх чинників та викликів спричинених військовими чи природними загрозами;

набули подальшого розвитку:

- вектори змін системи делегування повноважень територіальним громадам в умовах адміністративно-територіальної реформи та воєнного стану за рахунок перерозподілу компетенцій між рівнями влади, з урахуванням безпекових, соціально-економічних та гуманітарних чинників;

- удосконалення механізму справляння та розподілу податку на доходи фізичних осіб з метою нарощення податкового потенціалу територіальних громад в контексті забезпечення їх фінансової спроможності;

- організаційно-фінансові засади функціонування міської агломерації як важливого інструменту реалізації фінансово-економічного потенціалу територіальних громад. Це передбачає визначення ключових видаткових повноважень та ендогенних джерел формування бюджету агломерації, що забезпечить її ефективне функціонування як надмуніципального органу управління. Запропонований підхід сприятиме активізації фінансово-економічного зростання територій та підвищенню їх фінансової спроможності.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Дисертація Лобик Олесі Орестівни є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні та методологічні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, що дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі теоретичні напрацювання, практичні рекомендації, висновки та пропозиції, які отримані в ході дисертаційного дослідження, розроблені здобувачем самостійно.

Дисертацію виконано та обговорено на кафедрі публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом. Основні ідеї та положення було оприлюднено на наукових конференціях, семінарах та конгресах.

За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, з яких: 5 статей у фахових наукових журналах та збірниках, 1 публікація – у закордонному виданні, що входить у наукометричну базу Web of science, 4 – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Матеріали, які засвідчують апробацію здобутків дисертації показано в 4 тезах міжнародних та українських науково-практичних конференцій.

Статті у фахових виданнях:

1. Лобик О. О. Фінансово-економічний розвиток територіальних громад у післявоєнний період: напрями стимулювання. *Публічне управління і адміністрування в Україні*, 2024, №44. С. 144-152.
2. Лобик О. О. Управління фінансовим потенціалом територіальних громад: виклики та можливості. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*, 2024, Том 35 (74) № 6. С. 94-100.
3. Лобик О. О. Аналіз фінансових показників діяльності територіальних громад у період військових дій. *Збірник наукових праць «Право та державне управління»*, 2024, №4. С. 260-270.
4. Квасній Л.Г., Лобик О.О. Теоретичні засади формування фінансово-економічної спроможності територіальних громад в Україні. *Регіональна економіка*, 2023, №4. С. 13-19.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

5. Лобик О.О. Роль системи «доброго врядування» в управлінні територіальними громадами (The role of leadership and good governance strategies in the management of local communities) /Артем Ахекян, Любов Квасній, Олеся Лобик // «Baltic Journal of Economic Studies» Vol. 8 No. 4. 2022. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-4-1-7>.
6. Лобик О.О. Інвестиційний менеджмент територіальних громад. Особливості розвитку цифрової економіки в умовах інформаційно-технологічних викликів: Збірник тез-доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Ю. О. Шульжика, Л. Г. Квасній, І. Л. Татомир, 20 грудня 2024 р., м. Трускавець. Дрогобич: ПП «ПОСВІТ», 2024. С. 86 – 89
7. Лобик О.О. Бюджет виконання як сучасний інструмент ефективного управління фінансами територіальних громад в Україні. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 9 червня 2022 р., м. Миколаїв-с.Коблеве. Миколаїв: МНАУ, 2022. С. 220-222.
8. Лобик О.О. Процесний підхід як чинник ефективного управління територіальними громадами. Економіко – правові дискусії: матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет- конференції студентів, аспірантів та науковців, 30 квітня 2022 р., м. Кропивницький, Кропивницький: ЛА НАУ, 2022. С. 51 – 53.
9. Квасній Л.Г., Лобик О.О. Забезпечення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Особливості сучасного менеджменту та економіки : співвідношення теорії та практики», 17 грудня 2021 р., Херсон, Херсонський інститут МАУП, 2021. С. 130-134.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана кваліфіковано, грамотно, науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій можна охарактеризувати як доступний.

Характеристика особистості здобувача. Олеся Лобик зарекомендувала себе як здібний науковець. Проявила вміння працювати з науковими джерелами, здійснювати аналітичні дослідження. Є людиною виваженою, працелюбною,

вихованою, вимогливою до себе та оточуючих. Застосувала нові методи та підходи до дослідження. Свочасно та успішно виконала освітньо-наукову програму за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ЩОДО ДИСЕРТАЦІЇ:

1. За науковою новизною, теоретичним та практичним значення результатів дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» Лобик Олесі Орестівни «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

2. Порушити клопотання перед Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом про утворення спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації Лобик Олесі Орестівни «Фінансово-економічний механізм публічного управління розвитком потенціалу територіальних громад в сучасній Україні» з метою присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у складі:

Овчаренко Руслан Вячеславович – професор кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, доктор наук з державного управління, доцент – голова разової спеціалізованої вченої ради;

Алейнікова Олена Володимирівна - професор кафедри публічного адміністрування, Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, доктор наук з державного управління, професор – рецензент;

Дацій Олександр Іванович - завідувач кафедри економіки бізнесу, Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом, доктор економічних наук, професор – рецензент;

Пелехатий Андрій Олегович - доцент кафедри державного управління, Український католицький університет, доктор економічних наук – офіційний опонент;

Щур Наталія Олегівна - доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтва, кандидат наук з державного управління - офіційний опонент.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

«за» – 17, «проти» – немає, «утрималося» – немає, не голосував – немає; в тому числі, за профілем поданої на розгляд дисертації: «за» – 12, в тому числі 9 докторів наук, 6 - кандидати наук, 2 - доктора філософії.

Головуючий кафедрального фахового
семінару, завідувач кафедри
публічного адміністрування, доктор
наук з державного управління,
професор

I.A. Семенюк-Орлова

Секретар кафедрального фахового
семінару, доцент кафедри публічного
адміністрування, PhD, доцент

Г.О. Кузьменко